

STRUČNE NA ÚVOD

Ako už tradične aj tento rok predkladáme akademickej prekladateľskej i ne-prekladateľskej, ale aj laickej verejnosti ďalší, už piaty, zborník *Prekladateľské listy*. Obsahuje, ako sa stalo zvykom, trinásť kritických a teoretických prekladateľských štúdií, šesť umeleckých prekladov a štyri odborné preklady zo študentskej súťaže Prekladateľská univerziáda, ktorá sa konala v roku 2015. Za krátke trvanie vydávania zborníka si po celom Slovenku získal značný počet čitateľov a najmä prispievateľov a zároveň pochvalné uznanie translatológov zo všetkých univerzitných pracovísk, kde sa preklad a tlmočenie vyučuje.

V niektorom z prvých úvodov k *Prekladateľským listom* som napísal, že naša snaha o ich vydávanie vyviera z dvoch prameňov: v prvom, konkrétnom a prozaickom rade poskytnúť študentom priestor na publikovanie, prospešný pre ich ďalšie uplatnenie. V druhom rade vychádza z tragického, ale reálneho faktu, že v našej spoločnosti, a zrejme aj v globálnom rozmere, sa humanitné obory, programy a celkovo myslenie odsunuli na vedľajšiu, navyše slepú koľaj. K týmto dvom prameňom dnes pripájam ešte jeden, a tým je snaha zameraná na kvalitu slovenského prekladu. V našich podmienkach sa realizuje štúdiami interpretujúcimi a porovnávajúcimi originálny text s preloženým, pričom sa autori sústreďujú na vzťahy ekvivalencie a adekvátnosti medzi textami, no najmä na to, čo J. Ferenčík nazval dobrá slovenčina. Práve táto stránka prekladateľskej činnosti je alfou a omegou celého pedagogického pôsobenia pri výučbe prekladateľstva a tlmočníctva na našej fakulte, ale poznám aj iné pracoviská, a tam postupujú rovnako.

Nedávno sa mi však dostal do rúk Romboid, ročník XLVIII, 5 – 6, 2013 a nedá mi, aby som sa s čitateľmi nepodelil, aké perly poznania sa na mňa z neho sypali. Časopis zorganizoval anketu so štyrmi otázkami a tie údaje poslal trom desiatkam prekladateľov, jedna z nich znela: Potrebujeme špecializované prekladateľské vzdelávanie na univerzitnej úrovni? Ak áno, akú by malo mať podobu? Prečítal som si odpoveď A. Bžocha, prekladateľa, germanistu a nederlandistu, a ja by som ešte doplnil samozvaného, bohorovného a všestranného odborníka v oblasti prekladateľstva a tlmočníctva. Neveril som vlastným očiam, lebo podľa tohto translatológa je také štúdium *anachronizmus*. (Po štyridsiatich šiestich rokoch existencie). *Produkuje len budúcich nezamestnaných* a je vraj tragédiou, že títo mladí

Ľudia sú síce „nadupaní“ v teórii A. Popoviča alebo iných anachronických koryfejov, ale zväčša poriadne neovládajú cieľový jazyk – slovenčinu. A ďalej už strieľal od pása: „Na slávnych slovenských translatológiách doteraz nikomu nenapadlo, že bez kultivácie slovenčiny nikdy dobrých prekladateľov a tlmočníkov nevychovejú“ (s. 56-57). Je naozaj pod ľudskú dôstojnosť reagovať na takéto bezduché nezmysly a invectívy, ale nedá mi, aby som pána Bžocha neupozornil, že práve prekladatelia bez prekladateľského školenia sú autormi najsubštandardnejších prekladov práve z hľadiska ovládania východiskového aj cieľového jazyka, čo dokazuje množstvo diplomových, bakalárskych prác a tiež príspevky v našom zborníku a v bansko-bystrickej *Kritike prekladu*.

V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že v našej spoločnosti sa slovenský jazyk zanedbáva už v škôlke, po nej na základnej škole a ďalej na strednej škole. Preto na univerzitu prichádzajú študenti s nedostatočnou prirodzenou, vrodenuou či vypestovanou imúnnosťou voči cudziemu jazyku (angličtina, čeština a pod.), s nízkou vzdelanosťou, resp. slabými vedomosťami zo spisovného jazyka, s prehnanou sebadôverou a rôznymi individuálnymi postojmi k jazyku. Toto podhubie potom plodí hybridné texty – slovenský jazyk sa hybridizuje už nielen v preklade, ale aj pri tvorbe pôvodných slovenských textov. Hybridizácia je v súčasnosti nosnou témou západnej translatológie, kde ju spájajú s globalizáciou, postkolonializmom a pod. A keďže Slovákov odjakživa očarujú zásadne cudzie, nie domáce entity, už aj my budeme mať v Banskej Bystrici konferenciu o hybridizácii, hoci nikoho neglobalizujeme ani sme nikoho nekolonizovali.

Ak si trochu osviežime pamäť a spomenieme na J. Mistríka, zistíme, že sa už dávno s problémom hybridizácie vyrovnal. Podľa jeho názoru slová, ktoré sa do slovenčiny preberajú a majú v ňom adekvátne slovné vyjadrenie, sú barbarizmy, čiže z nášho pohľadu nejde o hybridizáciu, ale o barbarizáciu a reč plná barbarizmov sa nenazýva hybridná alebo hybrid, ale makarónska alebo makarónčina. Okrem toho A. Popovič pracoval nielen s opozíciou exotizácia a naturalizácia, pripúšťal aj tretiu možnosť kreolizáciu. Keďže však pri preklade všeobecne a pri umeleckom zvlášť ide o tvorbu textu v materinskom jazyku, je potrebné, aby sa prekladatelia z neho usilovali vyťažiť maximum, a preto sa prikláňame k naturalizácii. Svoj názor podporíme citovaním B. Hečka z knihy *Dobrodružstvo prekladu: Synonymom nepreložiteľnosti je slabá erudícia a duševná lenivosť*. Podľa nášho názoru sa prípadné uvažovanie o hybridizácii a barbarizácii jazyka nedá lepšie interpretovať.

Alojz Keníž